

Sava Damjanov

## KAKO SMO ULAZILI U POLJA, ALI I IZLAZILI IZ NJIH

*Kada smo pre četvrt veka, krajem sedamdesetih i početkom osamdesetih, ja i moja generacija ulazili u književnost, uobičajeno je bilo da taj ulazak započne na stranicama studentskih listova i časopisa ("Student", "To jest", "Vidici", itd.), a da svoj vrhunac doživi na stranicama tada vodećih književnih glasila – pre svega "Književne reči" i "Polja". Književnu politiku tih časopisa, ali i klimu književnog života u njima i oko njih kreirali su – naravno – njihovi glavni urednici, Gojko Tešić (koji je baš tada, 1980. preuzeo četvorogodišnje vođenje "Književne reči") i Jovan Zivlak, koji je već duže vremena urednikovao "Poljima" i napravio od njih publikaciju najviših standarda. Ko se ne seća antologijskih tematskih brojeva "Polja" o Starom Egiptu, o smrti, o snu, o sreći i mnogih drugih koje ja i dan danas čuvam u svojoj biblioteci?!*

*Kako je mlad pisac-početnik, posle "vatrenog krštenja" u pomenutim studentskim listovima i časopisima, dospavao na stranice "Polja" i tako gubio oznaku početnika? Iz mog ličnog iskustva, ali i iz iskustva većine predstavnika moje generacije, najlakše bi se moglo odgovoriti – teže i zamršenije nego na stranice "Književne reči". I nekako na kašičicu... Ali, onda se tu nameće niz potpitanja koja upravo svedoče o razlici između dva uređivačka koncepta, ali i dve različite atmosfere koje su vladale u dvema redakcijama. Pošto je ovo priča o "Poljima", o književnoj koncepciji "Književne reči" (tj. o Gojkovoj književnoj politici i atmosferi koja je vladala u njegovoj redakciji) rečito svedoči upravo primer mog prvog objavljivanja tamo: naime, ono se zbilo na neviđeno, tako što je tada mladi kritičar Milivoj Nenin kao saradnik "Književne reči" pričao njenom glavnom uredniku o mom istraživanju Koderovog pesništva, a ovaj me je već sutradan pozvao telefonom i predložio mi da mu pošaljem jedan prilog za temat o Koderu koji je spremao u martu 1981! Odmah posle toga usledio je poziv redakcije da im pošaljem prozne i kritičke tekstove, tako da kada sad pogledam moju bibliografiju iz osamdesetih uviđam da sam ubedljivo najviše tekstova objavio baš u "Književnoj reči"...*

*... Takođe odmah posle, ali odmah posle mog prvog pojavljivanja u "Književnoj reči", na svoj karakterističan način pozvao me i Jovan Zivlak da saradujem u "Poljima". Sada znam (a onda to naravno nisam znao!) da taj njegov karakterističan način podrazumeva dozu interesovanja pomešanu s dozom potcenjivanja, malo komunikacije uz višak prezira, dominaciju (njegovog) monologa a privid dijaloga, stvaranje iluzije nečeg važnog što je zapravo za njega samog nevažno, rečju – taj poziv je bio nekako PREKO KURCA. Naprosto, prišao mi je posle neke književne večeri na Tribini mladih i mističnim, polurazumljivim šapatom izgovorio: "Mogao bi nešto da daš i za "Polja", naidi ovih dana...", da bi se odmah nakon toga okrenuo i nestao.*

Naravno, odneo sam ubrzo neki tekstić u "Polja" (bilo je čast objaviti tada tamo bilo šta!), i takođe ubrzo uvideo suštinu. Taj je časopis naime bio struktuiran kao provincijalni carski dvor, sa svim (naravno, provincijalno-simplifikovanim!) aspektima istog: spletke i ogovaranja, autokratska nepredvidljivost cara, dodvoravanje istom, izdaje i ljubavi, pa čak i miris smrti. Jedno mi je ipak bilo neobično: car Jovan je imao maniju da stvara i uništava sopstvene idole, na naslovnim stranicama i iza njih po kuloarima (bio je moćan u vezama, književnim naravno). Ko sve nije prošao taj ritualni put? Fržović, Grabovac, Grujičić, Negrišorac, Mamula i ini, koji jesu ili nisu ostali u književnosti zahvaljujući samo sebi samima a ne Zivlakovoj toplo-hladnoj igri. Ja, srećom, nikada nisam bio carev miljenik, niti me je forsirao (kao pomenute dvorske pesnike, dok ne bi našao druge ili se ovi sami zamorili od dodeljene im uloge), niti me previše mrzeo da bi mi odbijao tekstove, jednostavno – tolerisao me je i pričao. A te priče, tipične za jednog autodidakta (svršenog đaka srednje građevinske), bile su uvek vezane za literaturu koja mu trenutno stoji na stolu. Izdržavao sam ih, do nekog vremena, kada smo zbog izbora nove redakcije i novog glodura, prekinuli da govorimo (svedoka ima puno, Milivoj Nenin se sigurno seća te žurke pune dobrog vina i još boljih riba!). Način koji je nametao Zivlak, pun vršljanja po partijskim komitetima i još opasnijim mestima, ne služi na čast: sada bih rekao da je svim akterima, bilo posrednim bilo neposrednim, doneo manje dobra nego zla, ali je meni drago da sam tad ostao čistog obraza, doduše bez privilegije da sa carem govorim nekoliko godina... I tako smo, ja i najveći deo moje generacije, počeli polako ali neumitno da izlazimo iz "Polja", sa svešću da je boravak u njima bio odlična škola (književnog) života, za koji smo posle tih nekoliko godina bili gotovo savršeno pripremljeni...

Ali, iz tih godina ostala su mi neka prijateljstva – od sedeljki u legendarnoj kafani "Gurman", sa Simom Grabovcem koji me upozoravao da objaviti u "Poljima" podrazumeva izvesni KRITERIJUM, preko pijanki sa Nedeljkom Mamulom koji me uveravao da postoje samo tri knjige koje valja čitati (Kafka, Biblija i Borhes) – a zapravo niko nije znao koji je od nas dvojice gori kada se napije, pa sve do učenih priča sa Draganom Stanićem, tj. Ivanom Negrišorcem, ili zanosa Vinaverovom ulicom koji je sa mnom najintenzivnije delio već pominjani Nenin... Naravno, pio sam u "Gurmanu" i sa Franjom Pertrinovićem, koji će preuzeti uredništvo "Polja" od Zivlaka i morati da se posvađa sa njim kako bi objavljivao svoju (našu) generaciju i neke nove talente (L. Blašković, S. Radonjić, M. Kajtez, A. Carić i drugi). Tako smo, ponovo, na jedan nov način ušli u "Polja": Franjino vreme ostaće zapamćeno po toleranciji, kao i po činjenici da su "Polja" zadržala najviši kvalitet, ali da istovremeno nije bilo teško i zamršeno pojaviti se na njihovim stranicama. Osim toga, ukinuta je struktura provincijskog carskog dvora, novi glavni urednik nije više vodio samo monologe već bio spreman i za dijalog, otvoren za sugestije saradnika i sl. Devedesete su kao i u svemu donele zastoj, pojavilo se tek nekoliko brojeva časopisa te ni Zoran Đerić, iako pesnik sa uredničkim iskustvom, nije mogao da promeni tu situaciju. Ali sam zato s radošću video obnovljena "Polja" (ne samo finansijski već i koncepcijski), na samom početku 21. veka pod uredničkim vođstvom Lasla Blaškovića, i sa istom takvom radošću počeo da saradujem u njima... Doduše, sada više ne kao pisac-početnik, niti kao generacijski autor, ali sa osećanjem sličnom onom mladalačkom: da saradujem u jednom od trenutno najboljih, vodećih časopisa u zemlji.

## ZLATORUNI POTPIČAK

Bila jedna princezica koja je po vasdan provodila u šumama oko roditeljskih dvora, igrajući se malenim lukom i strelom što su joj sudaje podarile pri rođenju. Nije ona bila zla, ali je volela tu i tamo da isprobava svoju veštinu, gađajući sve što je svojom veličinom pogodovalo njenom luku i strelici. Jednom tako boraveći na svom omiljenom proplanku, spazi nešto sićušno a runasto, nešto što je sijalo čudnim zlatnim sjajem kao da je samo sunce. Nanišani princezica i taman što će odapnuti strelicu, začu piskav glas:

– Ne čini to, bajna devo! Baš da bi došla do mene sudaje su ti davno podarile ovaj dar. Ako me ustreliš, nećeš imati ono što bi uz mene mogla...

– A šta bih to mogla imati i ko si zapravo ti?!

– Ja sam zlatoruni potpičak. Ako me uzmeš i staviš u svoju pičkicu, nikada ti divlji kurac ne može nauditi kada opštiš sa demonima i zverima, naprotiv: uz moju pomoć pretvaraćeš divlje u šuplje kurčeve, kojima ćeš gospodariti kako te volja. Pazi dobro: tvoja baka nije poslušala moju već ju je bacila u dubinu gorskog jezera, pa ti je bakicu jedan opak jebavatelj, polučovek-polukonj, razbio u paramparčad svojom kiteskarom! To ti sigurno od stida nisu ispričali tvoji...

– Ali ja se samo sa svojom braćom i sestrama jebavam, niko nam drugi ne treba! Najbolje da sve ostane u porodici, zar ne?

– Ne laži, kurvice mala! Izgledaš kao da si tri noći magarcu pušila a četvrte mu se podmetala!!!

Princezica se našla u nebranom grožđu. Nije joj bilo jasno odakle zlatorunom potpičku takva mudra procena. Doduše, u njenom slučaju nije bila reč o magarcu nego o medvedu: pre mesec dana nabasala je na jednog u nekoj pećini i ne razmišljajući ni časa odmah legla sa njim. Međutim, njegov divlji kurac tako je zuknuo da njena pičkica evo sve do danas gorko plače od bola. Srećom, nije prošla kao njena baka, za čiju je sudbinu sada prvi put čula, ali je mučio strah da je mogla otrbaviti pa roditi ko zna kakvog monstruma! Piskavi glas prekinuo je princezicu u mislima, kao da je i njih same jasno razaznavao:

– Ovog puta nisi otrbavila, dete. Imala si sreće više no tvoja pičkica pameti i dlačica skupa! Ali, za ubuduće znaj: uzmi me pa ću te i od toga čuvati...

Nije se puno dvoumila princezica posle svega što je čula, a iskreno govoreći i zlatoruni potpičak mnogo joj se svideo. Nalikovao je na neku slađanu-mlađanu vulvicu, svu obraslu mekim zlatastim krznom, vulvicu (nevoljno je zaključila princezica) možda čak privlačniju od njene majušne pičkice! Pomislila je: "Poneću to stvorenje sa sobom, ne može mi štetiti, može mi samo pomoći (ako je govorilo suštu istinu); s druge strane, ja i moja braća i sestre nauživaćemo se u njemu do mile volje". Zato nežno uze zlatoruni potpičak i spusti ga u nedra: nije želela odmah da ga utrpa na pravo mesto kako bi najpre

sa braćom i sestrama podelila sopstveno divljenje. Tako to biva kada su braća i sestre plemenitog roda, a još se pri tom besomučno međusobno pampriče!!!

Elem, zaputi se tako princezica roditeljskim dvorima, sve sa zlatorunim potpičkom u nedrima, a leptirići u stomaku rade li rade da veće miline ne može biti! A to je, u stvari, malecki vulvasti nestaško radio svoj posao: šašoljio je i vlažio njene sisice, malo puštao pipke i naniže, kanda mu se činilo da joj je pičkica nešto zardala. Kako bilo da bilo, u neko doba pojavi se pred njima ogroman vepar, strahota ga je pogledati, al opet najveća dragota zirnuti njegov ogromni kalabaster. Već dobrano popaljena, princezica mu se stade nasađivati ali je zlatoruni potpičak upozori:

– Ovo je divlji kurac, bajna devo, brzo me stavi tamo!

Više nevoljno no voljno, princezica ipak poslušala se se brže-bolje svuče sa veprovog i strpa vulvoliko stvorenjce u pičkicu, što je dublje mogla. Potom se još jače stade nasađivati na taj ogromni kalabaster, ali vepu to kao da nije bilo dovoljno nego je preokrene i tako joj zakrka da se sigurno u celoj šumi moglo čuti! Fljas-pljas, istrese se poprcljiva štetočina pre nego što je princezica došla do daha, ali joj opet bilo slatko kao da je od glave do pete puna kurca! Ni zlatoruni potpičak nije se mogao požaliti, stalno je primao slatke udarce, a i napojio se žuđenog soka toliko da se u jednom momentu čak i zagrcnuo. Kad se krkanluk svršio i veprina nestala u šumi, obrati se on princezici poučno:

– Vidiš kako sam ti suštu istinu govorio?! Da me nisi na vreme stavila tamo gde treba, sada bi bila raščerečena: ni sto doktora ne bi ti moglo zašiti pičkicu i sve ostalo od takvog divljeg kurca. A ja sam ga pretvorio u šupalj, što znači da jebava a ne kida, niti pak od njegovog semena možeš otrbaviti!

– Hvala ti ko ocu, malecki, od danas ću te uvek slušati! Čak ću te stavljati i kad me on sam, moj dragi otac, oprcava mada me nikad nije o tebi poučavao i mada mu klinčić i nije baš neki, veruj mi: više mu dajem iz poštovanja negoli što mi (poput braće i sestrica) usrećuje pičkicu!

Ovako zadovoljni, i princezica i zlatoruni potpičak, konačno su stigli i do dvora njenih roditelja, pri čemu ga ona nikako nije vadila odlučivši da braća i sestrice njegovu slast osete onako kako je i red: svojim kurčevima, jezicima ili prstima. Naravno da je usput zauvek odbacila dar kojim su je sudaje na rođenju darivale, jer joj je vulvoobrazno stvorenjce lepo objasnilo kako je to bio samo putokaz koji je vodio do njega. Pa ako je sve ovo sušta istina, a uverila se da jeste, onda ona sada poseduje nešto poput amajlije čije su čarobne moći veće ne samo od malenog luka i strele nego i od svih sličnih mađija za koje je čula. Sa tom radosnom mišlju je usnula, a skupa sa njom u toplini njene pičkice usnuo je i zlatoruni potpičak.

Kada se sutradan kasno probudila, prvo što je učinila bilo je da pozove svoju braću i sestre na jebnu gozbu kakvu do sada nisu doživeli. Naravno da su se ti pičkoljupci i pičkoljubke (to jest kurcoljupci i kurcoljupke) rado odazvali ovakvom pozivu i svi džumle, njih dvanaestoro na broju, smesta pohrlili u sekicine odaje. Sekica pak lepa i dašna, nikome nije odbila ni najmanju ludoriju vodeći puno računa o tome da se i dražesno vulvoobrazno stvorenjce što bolje ovajdi. Ostalo je upamćeno da je njihova neopisiva zabava, njihovo tandarenje i nadtandarivanje, njihovo punjenje i pražnjenje svih otvora i otvorčića, da je ta jebna gozba trajala više dana i noći nego što su svi skupa u zbiru imali godina!

A bilo ih je, bilo ih je trinaest na jednoga, s obzirom da je glavna meta njihovih nevaljalština uvek bio baš novajlija u ovoj družbi – niko drugi do zlatoruni potpičak, ne glavom i bradom već krznom i rupicom lično...

Ma koliko zvučalo neverovatno, ispostavilo se da je ovaj događaj samo pačija školica naspram jednog drugog, koji je usledio samo par dana za njim. Naime, tih par dana princezica i njeno vulvasto ljubimče provodili su u odmoru, sabiranju utisaka i ugodnim razgovorima. Jedne tihe večeri, baš dok su pričale o prirodnim lepotama kurčevih muda i jezika-planinara koji po njima hodi, u njihovu odaju uletelo je nešto jezovito, ogromno i mračno. Šta drugo reći za tu pojavu do da bi se od samog njenog glasa svakom životom stislo dupe ili bi se već usrao od straha?! A to nešto upravo je zagrmelo:

– Šta to moje uši iz daljine čuju?! Kakva priča, kakvi bakračići: kad vam ga ja opremim da na prčevinu doveka bazdite!!!

– Ovo nam je Zmaj od Noćaja, bajna devo, poznajem ga po kićenom kurcu – prišapnu zlatoruni potpičak svojoj ljubljenoj družbenici, ali se zapravo dalo poznati da ga žari i pali zmajeva grubost.

Princezica pomalo sramežljivo spusti pogled tamo gde su upućivale reči njenog vulvastog ljubimčeta i zabezeknu se od radosti: kuraga taj grdni bio je prepun raznih ukrasa, drangulija i džidžamidža – pljunuti kićeni svatovi; no ipak, odavala ga je izvesna nemilosrdnost u držanju i nadljudska veličina. Tako nešto veliko princezica u svom životu još nije videla, mada je videla svašta, ne samo što se kitica, kita i kiteskara tiče nego i ostalih prirodnih lepota o kakvima je do malopre ugodno razgovarala.

Nije još ni delić maštarija probuđenih ovom čudesnom pojavom stigla da ostvari nežna princezica a zmajčuga je već bila svuda po njoj, dok je u njoj rovarila i čerečila sve što stigne njegova natprirodna topuzina. Nije da joj se nije dopao taj novi ugođaj, ali se negde u dnu duše zabrinula za sudbinu malenog vulvolikog bića, koje joj je maltene od prvog susreta priraslo k srcu pičkice. Zato se kroz jecaje, umiljato a istovremeno pri-tvorno (da ga ne bi razgnevila!), obrati svom drndadžiji:

– Gospodine, molim vas malo lakše... obuzdajte malčice, samo malčice vaše spolovilo... tamo dole mi je najdraže ljubimče, zlatoruni potpičak! Bojim se proburazićete ga: što se mene pak tiče, činite šta vam je volja... prava je čast biti vaša pokorna robinjica!

– Moj ti kurac oči nema, mala – arlauknu Zmaj od Noćaja i još dodade ovo: – A i da ih ima, bolelo bi ga dupe za tu propalicu i lažova i nezasitu pizdekaru! Umukni! Kuš dok te ja nagnavam...

Ove reči princezica je razumela kao naređenje, kao zapovest iskonskog gospodara, a upravo tako šta ona je volela da oseti dok je jebana iliti prcana, svejedno. Zato je očas posla lakomisleno zaboravila na svoje ljubimče-mezimče i sva srećna se predala na milost i nemilost čeljustima nemilosrdnog zmaja. A te su je čeljusti, bogme, baš onako propisno kidale i mrcvarile dok je njegov kićeni kurac potmulo zvonio i odjekivalo: ni ona ni zlatoruni potpičak nisu mogli da odrede je li to zvon večernjih zvona kojima je urešen, ili možda odjek truba sudnjeg dana, kojima je takođe bio urešen. Maleno ljubimče-mezimče već je i samo došlo u iskušenje da zamoli njihovog opakog jebača za milost prema princezici, ali ni ta molba ne bi bila sasvim iskrena jer je u njenoj pozadini stajala želja da ono samo dobije više i jače od svoje mile družbenice. Zmaj od Noćaja kao da je osetio

ovu prefriganu nameru zlatorunog potpička pa se onako muški izbljuvao po njemu, a princezicu-robinjicu za kraj nagradio tako što joj ga je i nemilosrdno i nadljudski u isti mah geknuo duboko, duboko u guzu! Potom je ponovo zagremeo, raširio krila i odleteo u noć...

... U koju noć po redu, to nisu znali ni princezica ni njeno miljenče, jer im se činilo da je zmajevo pirovanje i proždiranje njihovih utrobica moglo trajati kako godinama tako i samo par sekundi. I princezica i zlatoruni potpičak bili su ne jebani već prejebani, pa su isprva ćutke pokušavali da saberu svoje raskomadane deliće pokušavajući tako da saberu i sami sebe, posle onakvog natprirodnog šibanja! U neko doba oglasi se princezica:

– Sad ne razumem jedno, predrago moje mezimče: zašto me nisi zaštitilo od ovog divljeg kurca, kao što si mi obećalo i kao što si onomad već učinilo?!

Na šta joj zlatoruni potpičak odgovori, potmulo i bolno, iz dubine onoga što se nekada nazivalo divnom, predivnom utrobicom jedne princezice:

– Sve ću ti po redu i istini ispričati, bajna devo, ali te unapred molim: ne zameri mi ništa! Elem, nije za džabe naš neznani gost onako pogrdno govorio o meni kada si usred njegovog džinovskog prca zavapila da me pripazi. On me je, jadnog, raskrinkao: jer on uistinu i nije Zmaj od Noćaja već tebi iz pesama znani Kokan-čelebija, onaj što nit je čovek niti demon ali kitom svojom stenje razbija. Jednom sam ga u tom poslu susreo i na prvi pogled se zaljubio, već slutiš – manje u njega samog a više u ono što nikako drukčije ne mogu nazvati negoli nebeskom buzdovančinom, iliti paklenom topuzinom, svejedno. Naravno, odmah sam hteo da mu se ceo dam, što meni i nije neki problem jer kao što si videla sav sam vulvolik, vulvoobrazan i vulvast, zapravo i nema na meni ničega što nije jedna sićušna pizdica. A upravo zbog te moje prefinjene građe on me je surovo odbio, rekavši otprilike ovo: "Beži malecki, ako te ošinem neće te biti: ovim što vidiš ja sam i džinove razbijao!". Bio sam povređen, a ti ne bi?! No kako čista i nepokvarena ljubav čini čuda (a moja je baš takva bila!), srce mi je dalo putokaz: počeo sam se predstavljati lepoticama onako kako sam se i tebi predstavio, znajući da će moj ljubljani pohotnik nepogrešivo doći do njih, jer on lepotu ni za živu glavu ne bi propustio. Pazi, bajna devo: ja uistinu jesam zlatoruni potpičak, ukleti komadić jedne drevne pičkice čija se vlasnica toliko na sve strane oprcavala da su je bogovi kaznili tako što sam nakon njene smrti ostao ja, koji ću živeti večno ali nikada neću naći mir. Bogovi mi, zbog njenih greha, osim ovog prokletstva ništa drugo nisu podarili, pa ni čarobne moći i magije kojima sam zamajavao tebe i tvoje prethodnice, samo zato da bih domamio svog ljubljenog Kokan-čelebiju i u potaji vaših pica osetio njegovog preogromnog kićenog kuragu! Ostaje još da ti odam šta me je privuklo k tebi, osim tvoje lepote, princezice: ti si imala najžu i najdivniju pičkicu, kao i najdašnije dupence od svih koje sam do sada sreo; možda me je baš zato onaj moćni jebadžija i prepoznao? Ali baš zato te i molim: oprosti mi i usvoji me, ja nigde nikog na svetu nemam a opet nikada nisam bio srećniji nego ovde, u dubinama tvojim...

Ovako tužna priča njenog mezimčeta nije mogla ostaviti milosrdnu princezicu ravnodušnom, tim pre što je dobro shvatala i čar i kob jedne takve ljubavi. Kroz reku suza koje su skvasile njeno skrhanu telo i stigle čak do razorene utrobice, ona je saopštila zlatorunom potpičku da ga istog časa usvaja. Pa su posle živeli dugo i srećno: princezica sve do smrti, a zlatoruni potpičak onako kako su to još davno, davno odlučili gnevni bogovi...